

Ann. XIV.

ROMAE, Mense Iulio MCMXI

Num. VII.

VOX VRBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Semel in mense prodit

CONDIDIT ARISTIDES LEONORI EQVES

POSSIDET ATQUE ADMINISTRAT SOCIETAS EDITRIX ROMANA

Pretium annuae subnotationis, est:

In Italia: Libellarum 6

ubique extra Italiam: Lib. 9 (Doll. 1,30; Sch. 7; M. 7; Rubl. 4; Coron. 9)

ANTE SOLVENDUM ET RECTO TRAMITE MITTENDUM

AD SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM

ROMA — Via delle Coppelle, 35 — ROMA

SUBNOTATIO EXTRA ITALIAM FIERI POTEST:

IN RUSSIA

apud

Gebethner et Wolf

Varsovia Polonorum

Rakewskie Przedmiescie, 15

apud

" Kronika Rodzinna ..

Varsovia Polonorum

Krakowskie Przedmiescie, 6.

IN ANGLIA

apud

Burns and Oates

London W.

38, Orchard Street.

IN CANADA

apud

Libraire Granger Frères

Montreal

1688, Rue Notre-Dame

APUD
SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

exscripta ex Commentario VOX URBIS veneunt, quae sequuntur:

SATURIO

TARCISIUS

COMOEDIA ===

ACTIO DRAMATICA =

=== JOANNIS

=== JOANNIS

B. FRANCESIA =

B. FRANCESIA =

LATINS VERSIBUS CONSCRIPTA

VERSIBUS SENARIIS CONSCRIPTA

ET IN VRS ACTUS DISTRIBUTA

=====

= EDITIO ALTERA =

= EDITIO ALTERA =

VEN. LIBELL. 1.00

VEN. LIBELL. 0.50

ARRAE GORGONIAE

===== MILESIA FABULA =====

JOACHIM ANTONELLI COSTAGGINI

VEN. LIBELL. 0.60

QUAELIBET OPERA EDENDA SUSCIPIUNTUR

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Rerum Index:

Rhetoricae animadversiones. De confutatione.
 Disputationes philosophicae Modernistarum inter et Theonistarum.
 De iudicio practico penitus inquiritur; seu de iudicio consilii et de iudicio executionis.
 Rerum subsecutivas. I. Aristoteli. II. Mooreani carminis. « The last rose of summer » adumbratio.
 De inscriptionibus sacris.
 A Mexico ad Angliam.
 Colloquia latina. Ascensus.
 Ex Italia orationibus. De ludis gymniciis Augustae Taurinorum.
 Acta Pontificia. Litterae Apostolicae ad Pontificii Instituti Biblici praesides et doctores de studiorum curam in eodem Instituto confirmando ac provehendo.

Ex Sacris Congregationibus Romanis sententiae novissimae collectae. — Ex Congregatione Iudicis. — Ex Congregatione S. Officii (Sectio de Indulgentiis). — Ex Congregatione Rituum.
 Diarium Vaticanum.
 Annales: Martimianae res. — Albanensis seditis.
 Publici per orbem coetus legibus laudandi.
 Per orbem.
 Ioc.
 Scriptis et locutionibus monitum.
 Aequalitate.
 Appendix: Epitium.

RHETORICAE ANIMADVERSIONES

De confutatione.

Pervolventi mihi et commentanti librum illum « Orator » quem Iunio Bruto Cicero dicavit, summam eloquentiam attingere videbar, quum post tria illa quae Aristoteli placuit *ἦθος*, *πίθος* et *λόγος* nominare, strictim a Tullio pertractata, omnia quae ad optimum oratorem informandum longa informatione enucleata percurri. Tum tanta rerum copia commotus, quasi formam quandam oratoris in mente effingere coepi; deinde vero quo eum maiorem ac nobiliorem, doctore Tullio, feceram, eo me maior expectatio tenebat, quibusnam orationibus, quibusve praeceptis, ea tanta vis comparatur. Quum autem istam um cognoscendi studio adductus, acquirerem, sententiam quandam, in rhetorica ad Herennium mihi quondam praefectam, in memoriam revocavi; quae ita se habet: (1) « totam spem vincendi rationemque persuadendi positam esse in confirmatione et confutatione ». Ex his vero duabus orationis partibus mihi a confutatione incipiendum decrevi. Quem ad modum enim in terra fieri solet, ut non antea in ea semina ad capiendos fructus inserantur, quam inutilis herbae et nocivae radicitus tolluntur, sic argumentationis vitia penitus perspectis, et omni labore detracto, via patet reliquae orationi. Atque id eo magis mihi est persuasum quod, auctore Cornificio: (2) « haec cognitio vitiosarum argumentationum duplicem utilitatem afferet; nam et vitare in argumentatione vitium admonebit, et ab aliis non vitatum commode reprehendere docebit ». Quod quidem postremum est maxime aestimandum, quum omnes vias, quibus fallaciae et captiones adversariorum retexantur, aperiat. His igitur rebus per-

pensis, confutationem evolvendam ac tractandam suscepimus.

Ac primo quidem quis dubitet quantam vim oratoribus attulerit confutandi facultas? Ego vero, quoties viros eloquentes admirror, non tam copia doctrinae et elocutionis forma, quam ipsa acie argumentationum et animorum pertractatione commoveor. Disertus vero sit Cicero, eruditissima rhetorices et philosophiae praecepta tradens, et maximam eloquentiae laudem sibi vindicans; ornatissimus profecto legem Manilli suadens, in qua summa reipublicae salus agebatur; amplissimus magna Quiritium frequentia circumdatus, crebris plausibus et clamoribus eum ab exilio reducem excipiente; sed nunquam, mea sententia, nobilior, quam quum nullo audente, dictatoris voluntati resistens, Roecium filium tot adversarios perfringens defendit.

Utinam sacri nostri concionatores illa essent ratione confutandi praediti, ut verissimam causam, qui catholici servimus, omni laude ac dignitate defendere agtueri possent! Fuit tempus illud quum uno Pontificia nutu frequentes in templa populi cogerentur; qui tui nefaria scelera suscepissent, atque innati vitiis aliquando fuissent, raro tamen a catholica fide deficiebant. Nunc vero quum tot errores in profanis coetibus, ab improbiis viris decantentur totque doli in plurimorum scriptis detegantur, incredibili dexteritate indigemus, ut pravas adversariorum artes explicemus. Quare hodie vel maxime nostris argumentationibus est plane accomodatam praeceptum, de enthymemate ab Aristotele traditum: « illud scilicet magis praestare quo refellatur, quam illud quo probetur ». (1)

Omni igitur industria in confutatione conficienda est elaborandum. Atqui non facilis est, huius ratio com-

(1) Lib. I, cap. XI. — (2) Lib. I, cap. XI.

(1) Lib. III, cap. XVII.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Usum latini sermonis per orbem universum tuetur ac fovet

Itaque, latine omnino exarata, scripta edit, quae populos omnes aliquo modo attingant, a publica re ad bonas artes, a litteris ad historias, a philosophicis ad sociales quaestiones, a nunciis et significationibus ad simplices et facili stylo expressas descriptiones, narratiunculas, dramaticas actiones; ab antiquitatis scientia ad dialogos vitae argumenta maxime communia tractantes, unde colloquiis latine inire alque alere detur; a doctorum virorum scriptis novum vulgatis aut parum cognitis ad primas adolescentum exercitationes, quae incitamentum veluti in palaestra eorum conatibus conferant; a Pontificiis denique documentis praecipuis ad iuris regulas in S. Congregationibus inductas; haec omnia ut quisque vel ex dissitis regionibus, aut cultu, doctrina, animi proclivitate, artibus aller ab altero difformis per commentarium eundem explere desideria sua possit.

PRETIUM ANNUAE SUBNOTATIONIS EST:

In Italia libellarum 6;

ubique extra Italiam: Lib. 9 (Doll. 1,80; Sch. 7; M. 7; Rubl. 4; Coroa. 9)

ANTE SOLVENDUM ET RECTO TRAMITE MITTENDUM

ad Societatem Editricem Romanam

ROMA — VIA DELLE COPPELLE, 35 — ROMA

QUAE COMMENTARIUM POSSIDET NUNC ATQUE ADMINISTRAT.

causa, cur id ita sit, vel paulo pertinaciorum vel credulorum vel iratum, vel impulsum ab aliis.

Hanc viam inivit Sagnerius in oratione de iniuriis remittendis, auditoribus initio concedens sceleratissimos esse omnes eorum inimicos omnique poena mulcandos. Porro omnia quae de hac re tradi possunt una Quinctiliani sententia complectar: (1) « Nunquam decebit sic adversus tales agere personas, quomodo contra nos agi ab hominibus conditionis eiusdem iniquo animo tulissemus ».

Quantum erat propositum, sedes ubi esset collocanda confutatio. Aristotelis iudicium consulamus (2).

« Oportet eum quidem — inquit, — qui in deliberatione vel in iudicio prior dicit, causam primo suam confirmare, deinde illis quae contra dici possunt, occurrere eaque dissolvere atque extenuare. Secundus vero in dicendo proferat primo quae sint in adversam partem, eius argumenta diluens et contrariis argumentis oppugnans, tum praecipue si illa benevole fuerint accepta; nam ut hominem multis criminibus accusatum respuit animus, eodem pacto orationem, si adversarius recte dixisse videatur ». Eandem prorsus sententiam apud Quinctilianum (3) et apud Ciceronem in partitionibus oratoriis licet reperire. In illo concinno dialogo Tullium patrem inter et filium hic sermo traditus est: (4) « c. p. Quid? in iudiciis, quae est collocatio? — c. p. Non eadem aconsatoris et rei; quod aconsator verum ordinem prosequitur, et singula argumenta quasi hasta in manu collocata vehementer proponit, concludit acriter, confirmat tabulis, decretis, testimoniis accuratiusque in singulis commoratur, perorationisque praeceptis, quae ad incitandos animos valent, et in reliqua oratione paululum degrediens de cursu dicendi, utitur et vehementius in perorando. Est enim propositum ut iratum efficiat iudicem. — c. p. Quid faciendum est contra, reo? — c. p. Omnia longe secus. Sumenda principia ad benevolentiam conciliandam. Narrationes aut amputandae quae laedunt, aut relinquendae, si totae sunt molestae; firmamenta ad fidem posita aut per se diluenda, aut obscuranda, aut degressionibus obruenda; perorationes ad misericordiam conferendae ».

Ex quibus facile evincitur accusationem ad laedendum adversarium, validis confirmationibus apto ordine inter se coniunctis esse redigendam; defensionis vero ad reum erigendum, elevandis perfringendisque firma confutatione adversis argumentis. Genus autem deliberationum, quod saepe est in suasionem positum, ad finem orationis refert reprehensionem, ut in illa Maniliana orationeprehenditur. Tamen si nonnullis sententiis contrariis obruatur orator, tum prius ad dissuasionem descendendum quam ad suasionem venimus; quare vel a reprehensione est incipiendum, vel omnino perpetuo cursu in ea commorandum; cuius rei Tullius egregium in

altera Catilinaria exemplum praebuit. Ut igitur haec omnia paucis absolvamus, primum locum tenet confutatio quae dissuadere contendit, postremum autem quae accusare conatur.

Vidimus huc usque quae ad confutationem instituentiam conferunt. Quotuplex tandem illa sit, quod quinto in loco tractandum sumpsimus, evolvamus. Quoniam autem, teste Fabio (1), « neque... ex aliis locis, ratio argumentorum in hac parte (refutatione) peti potest, quam in confirmatione, nec locorum aut sententiarum aut verborum et figurarum alia conditio est », restat ut eadem sint confirmandi formae, quam confutandi.

Confirmatio vero est, auctore Tullio, (2) « per quam argumentando nostrae causae fidem et auctoritatem affirmamentum adiungit oratio ». (3) Omnis autem argumentatio aut per inductionem tractanda est, aut per ratiocinationem. Has duas partes dilucide definiamus, eaque, ut rationes argumentandi perspiciamus, exempla subiciamus.

De inductione sic Cicero in opere de inventione rhetorica: (4) « Inductio est oratio, quae rebus non dubiis, capat assensionem eius quoniam instituta est: quibus assensionibus facit, ut illi dubia quaedam res propter similitudinem earum rerum, quibus assensit probatur; velut apud Socraticum Aeschinem (perpetuum Socratis comitem) demonstrat Socrates, cum Xenophontis uxorem et cum ipso Xenophonte Aspasiam (Miletiensem nobilem sophistiam) locutam: Dic mihi, quaeso, Xenophontis uxor, si vicina tua melius habeat aurum, quam tu habes, utrum illius, an tuum malis? Illius inquit. Quod si vestem et ceterum ornatum muliebrem pretii maiora habeat, quam tu habes, tuumne an illius malis? Illius vero respondit. Age, inquit, si virum ille meliorem habeat, quam tu habes, utrumne tuum an illius malis?

Hic mulier erubuit. Aspasia autem cum ipso Xenophonte sermonem instituit. « Quaeso, inquit, Xenophon, si vicinus tuus equum meliorem habeat, quam tuus es, tuum ne equum malis an illius? Illius inquit. Quid si fundum meliorem habeat, quam tu habes, utrum tandem fundum habere malis? Illius inquit, meliorem scilicet. Quid si uxorem meliorem habeat quam tu habes, utrum illius malis? Atque hic Xenophon quoque ipse tacuit. Post Aspasia: — Quoniam uterque vestrum, inquit, id mihi solum non respondit, quod ego solum audire volueram, egomet dicam, quid uterque cogitet. Nam et tu mulier optimum virum mavis habere, et tu Xenophon, uxorem habere lectissimam maxime vis. Quare nisi hoc perfeceritis, ut neque vir melior, neque femina lector in terris sit, profecto id semper, quod optimum putabitis esse, multo maxime requiretis, ut et tu maritus sis quam optima, et haec quam optimo viro nupta sit. Hic quum rebus non dubiis esset as-

(1) Instit. orator. lib. XI, cap. I. — (2) Lib. III, cap. XVII. — (3) Lib. V, cap. XIII. — (4) De part. orator. dialog. cap. IV et V.

(1) Lib. V, cap. XIII. — (2) De invent. rhetor. lib. I, cap. XXIV. — (3) Item, cap. XXXI. — (4) De invent. rhetor., lib. I, cap. XXXI.

domino proprio de facto restituitur, et iudicium executioni mandatur.

M. — Quae distinctio sane gravioris momenti mihi videtur, et quidem perspicuitatis eximiae, etsi postea de eadem te interrogare amplius habeam in consilio.

Priusquam tamen ulterius progrediatur oratio, rescire velim quid sit illud a te praemissum, nempe hominem non posse in sensu composito et amare amore efficaci honestatem, et contra eandem simul agere. Quid sibi velit illa dicendi ratio, quae apud nonnullos, nisi fallar, male audit, a te explanari cupio.

T. — Petitioni tuae, duce Angelico, quam libentissime faciam satis, amice carissime, dummodo discursus taedio non afficiaris. Quae sane quaestio, ubi recte et absque praepiudicio intelligatur, viam ad omnes quasi de libertate difficultates solvendas late aperit.

Apud omnes philosophos in confesso est iudicium rationis practicum esse obiective indifferens, ut supra diximus, seu obiectum proponere cum indifferentia, ubi non sit ultimum: ubi vero erit ultimum in linea propria, tum ratio ipsa nonnullam rationem determinationis inveniet, ex qua unum prae ceteris eliget et se ipsam determinabit.

Quod tamen iudicium ultimum erit reapse liberum, eo quod necessariam connexionem cum voluntate per se non inferat, ita ut omnes retineant, et quidem recte, hominem qui eligit, et quidem in eligendo, posse in oppositum transire spectata natura tum rationis humanae rebus dominantis, tum voluntatis nulli bono particulari adligatae.

Quod ceterum ubique fieri experientia patet. Homo quippe dum vult scit se ipsum posse non velle; dum hoc vult, posse aliud velle, et de facto passim in voluntate sua nedum mobilem esse, sed et moveri.

Sed ulterius procedendum, et quaerendum qua ratione homo eligens possit contrarium simul eligere, quare, inquam, ille qui eligit sedere, simul stare possit, vel qui stat potuerit iterum sedere; quare et quomodo res alba possit esse nigra.

Vix credibile quantas de hac quaestione naenias cecinerint homines, non modici quidem ingenii, sed praedudicis abrepti, propter fluentes ex solutione consequentias.

Si steterimus exemplis familiaribus adductis, reponet quisque illum qui sedet simul non posse actu sedere, seu rem albam simul nigram esse non posse, quia sessio excludit stationem actualem, albedo nigredinem: unde illa simul componi nequeunt, quum unum sit alterius negatio. Attamen addet ex suo sensu communi illum qui sedet posse alias seu postmodum sedere, id quod est album fieri postea nigrum: unde divisim existere poterunt.

En totam quaestionem de sensu composito et de sensu diviso, apud scholasticos veteres usitatam communiter; en sensum effati evidentissimi, nempe illum qui sedet non posse stare potentia simultatis, ita ut simul et se-

dere et stare valeat; sed posse stare simultate potentiae, quia ubi ad actum reducit potentiam sedendi, non amittit potentiam alias standi. Seu, si mavis, sensus compositus componit cum actu aut non actum, aut actum oppositum, ut si quis contendat sedentem stare simul posse; sensus vero divinus dividit actum a non actu, aut ab actu opposito, non autem a potentia ad actum, ita ut qui sedet, etsi non possit componere sessionem cum statione, possit tamen sedere quum standi potentiam non amittat.

Mirum semper visum mihi est hanc doctrinam non patere omnibus, nisi forsitan sit ex his doctrinis una quae oculo viciniore sunt quam quae, teste Augustino, videri facilius possint.

Quo clarius ista in argumento nostro pateant, adverte quae ad « velle » requiruntur, duplicis esse generis: alia videlicet requiruntur ad « velle » simpliciter et absolute, atque omnem libertatis usum antecedunt, et haec sunt potentiae intellectus et voluntatis, et operationes tum ex parte intellectus, videlicet apprehensio boni in ratione obiecti absolute; tum ex parte voluntatis, nempe amor boni. In hisce omnibus potentia simultatis datur, quia in intellectu diversae concipiuntur formae boni, quae in voluntate varios appetitus boni causare possunt. Voluntas inde non determinatur in suo velle, sicut ratio non determinatur in suo concipere: imo voluntas, quum necessario rationem habeat comitem, pro vario rationis iudicio practico elicere potest actus ad varia obiecta.

Alia vero sunt necessaria ad actum voluntatis liberum, sine quibus voluntas sese non determinabit ad unum oppositorum prae alio eligendum, et tamen non antecedunt omnem libertatis usum, quia v. gr. voluntas movere potest intellectum ad examinandam et pensandam obiecti bonitatem, imo subministrabit motiva diversa iudicandi unum esse hic et nunc melius, aliud minus bonum.

Quod iudicium ultimum decernens unum esse hic et nunc bonum prae ceteris eligendum, constare seu componi simul nequit cum iudicio opposito dictante illud idem esse hic et nunc dimittendum ut malum, quia unum excludit aliud, et aliunde voluntas malum ut malum, seu sub ratione mali prosequi non possit. Unde hic nulla erit libertas in sensu composito, seu potentia simultatis.

Sed tamen poterit quisque relucere vel negligere iudicium illud, ad alios fines et rationes attendere, etiam ex voluntate et passionum instinctu, aliudque iudicium efformare, unde et alia voluntas exsurgat in oppositum, hincque habebitur libertas in sensu diviso, seu simultas potentiae.

Ex quibus colliges, amice carissime, hoc corollarium maximi momenti tum in philosophicis tum in theologicis, nempe ad libertatem non requiri necessario facultatem componendi, sed sufficere etiam facultatem dividendi.

(Ad proximum numerum).

I. I. B.

Stili lapidarii elementa⁽¹⁾

I. — DE INSCRIPTIONIBUS SACRIS.

Classem hanc duas in partes distribuit Morcellius, quarum prima titulos Diis positos, altera sacrorum monumenta complectitur.

Titulos Diis positos vocamus, qui aut templum, aramve dedicatam, aut vota suscepta, reddita, aut donum aliquod datum, consecratumve cum aliqua cultus Deorum significatione declarat. En simplicis dictionis exempla:

Supra templum in praedio aedificatum:

VESTAE SACRVM
ANTISTITI
PRAEDIORVM
HELVIDIANORVM

Antistes Praediorum idem est ac praeses, sive custos, ut apud Quinctilianum: *Iuris Antistes Servus Supplicis*.

SECVRITATI . AVG.

SACRVM

DECVRION . POPVLVS . QVE . COLONIAE

PRAENESTIN.

Securitatem veteres quasi Deam venerantes mulieris habitu repraesentabant hastam fere dextera gestantem, sinistro autem cubitu sic arae innixam, ut genam palma sustentaret. Eadem quasi Augusti virtus, *Augusta* aut *Augusti* dicta est, quod eum publicae securitatis auctorem putarent. Additur Decurionum seu Patrum nomen: erant enim Decuriones, ut in codice appellantur, Patres civitatum. Inscriptionem non esse Tiberio recentiorum patet ex eo quod Praeneste Colonia nominetur. Praenestini enim a Tiberio consequuti sunt, ut ex colonia in Municipii statum redigerentur.

CAELO . AETERNO
ATILIA . COMPSE
ET . ATILIA . VICTORIA
GRATIAS

Caelus Deus appellari hic videtur quem fabularum historia filium Aetheris, et Dei fecit. *Gratias* hoc est, ut patet animal monumentum sit.

IOVI . O . M
M . FLAVIVS
THREPIVS
EX . VISV . P.

Ridiculum sane illud *ex visu*, hoc est ex visu Deorum in somnio: cui similia *ex monitu*, *ex imperio*, *ex oraculo*, *ex iussu Numinis*, *ex visu*, *ex monitu Dei*. Quidquid enim facerent, fecisse videri voluerunt imperio Deorum, Dearumque, ex praecepto Deorum, ex iussu Numinis, ex visu, ex monitu Dei.

(1) Cf. esp. num. V.

IVNONIBVS

AVG . SACR.

METELLA . IDE . NOMINE

SVO . ET

T . FLAVI . HERMETIS

VIRI . SVI

D . D.

Iunones Augustae sunt Deae tutelares uxoris, sororis, filiarum Caesaris Augusti; nam id foeminis Iuno, quod viris Genius. - D. D. donum dedit.

Quod sequitur exemplum est dictionis ornatæ:

IMP . CAESAR . DIVI . F.

AVGVSTVS

PONTIFEX . MAXIMVS

IMP . XII . COS . XI . TRI . POT . XIV

AEGYPTO . IN . POTESTATEM

POPVLII . ROMANI . REDACTA

SOLI . DONVM . DEDIT

Aegyptiorum separationem sequens videtur Augustus cum obeliscos Soli dedicavit. Id enim et Nubecoratus fuerat Sesostridis Filius. Tyt. Pal. Tribunicia potestatem designat: Princeps enim non Tribuni nomen, quod plebello conveniebat, assumpsit, sed tribuniciam potestatem, qua se praestitit sacrosanctum.

Habes nunc dictionis singularem exemplum.

ANNIA . ZOSIMA

VOTVM

LVCERNAM

Lucernis veteres usi sunt non domi solum et ad sepulera, sed etiam in templis.

DEO . FVLGVRATORI

ARA

Fulgura aliquando pro fulminibus; hinc Iupiter Fulgurator.

L . FL . HERMADION

HOC . MIHI . LIBENS

DON . DEDIT

Mithras est qui loquitur fabulosus ille Persearum Deus; cuius sacris Romani quoque initiabantur. Hoc enim usitatum apud veteres, ut inscriptiones in prima persona conciperentur, quasi donarium ipsum, vel simulacrum loqueretur.

QVINOTILLAE

L . HERVTH

DONVM

VENERI

Quinctillae vir fuit Lucius Herutius.

Nunc altera pars huius primae classis addenda esset; id est sacrorum monumenta, in quibus narratur ritus rerum sacrarum, quaecumque eae sunt, vel eorum ordo memoriae proditur: sed eam brevitatis causa omittimus, lectorem monentes, ut de his Morcellium consulat.

Tacere tamen non possumus quin sacrarum Christianae religionis inscriptionum specimina referamus.

(Ad proximum numerum).

HORAE SUBSECIVAE

ARISTAEUS⁽¹⁾

*Arcturae, pavorum utrumque dolores,
Ingen alioarum gloria, rursus honos;*

Diem eram certamine meo exanimis in hortis

Melle, non acer, dulcia vere dabant.

Hic manduca erat, sociata nigra, papaver,

Hic rosa ridenti, hic ore hyacinthus erat.

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Quid mirum, si tanta malis, hic dona ligura,

Inoide, quidnam agis, o livor? quae crimina lenas?

Ah! ne lango meas, inoide livor, apes!

Continuo potus succis exercitus atris

Ardet et inde foras, qua data porta, ruit

Ilque phalanx passim, multo per inane susurro:

Quam sua iurasses murmura sola queri!

Pars et huius ollum, pars aere linqvit aperto,

Diversa inveniunt clade sepulcra pari.

Altera iam moriens animam profundit in herba,

Altera sub croceo mortua flore latet.

Inoide, viciisti, o livor; iam parce parare

Crimina, inalla iacent agmina nostra solo.

MARCUS GALDI

II.

MOOREANI CARMINIS

"THE LAST ROSE OF SUMMER."

ADUMBRATIO

Aestiva haec Rosa fulget,

Nitens integra;

Marcel dum speciosum

Rosarum decus:

Flor iam non reperitur

Rubens sentibus,

Nec plangens zephyrorum

Citius motibus.

Ast non te male, Pulchra,

Situm confici,

Quum quidquid speciosum est

Diu concidit;

Sed spergens fellorum

Manu copiam

Te condam sociis cum

Tuis leniter.

Sic fiat mihi quando

Comes carior

Nullus permanel: tum

Sequitur in simul!

Omnis egregius quum

Amans decidit,

Quis, quares, quis erit qui

Velit videre?

G. CLEARY

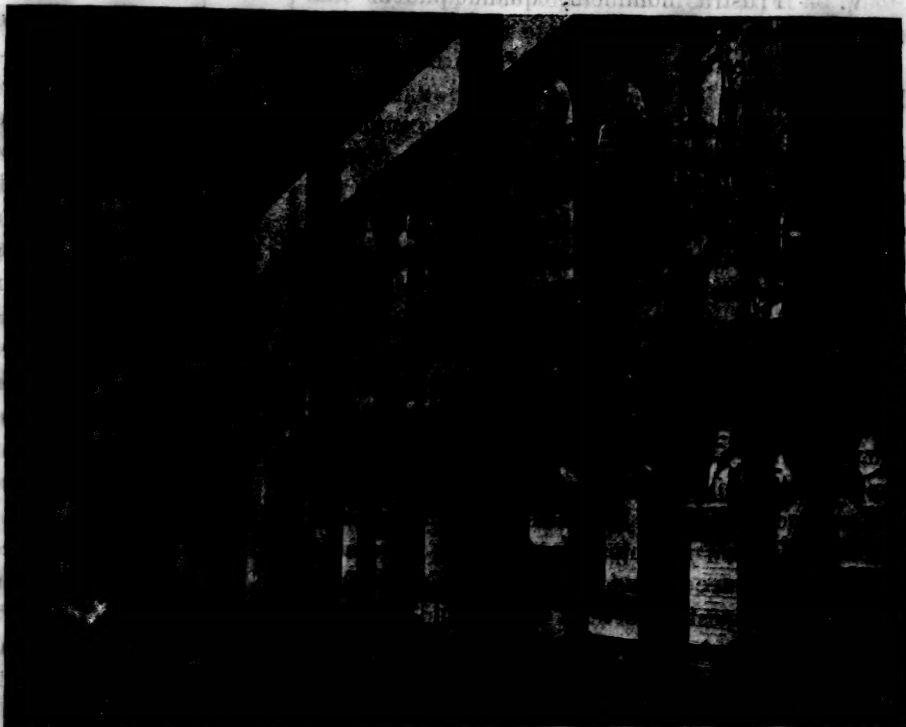
(1) Aristaeus sub nomine apini interuersionem adfinitis typorum litterarum allegorice describitur.

coronandis addicta est. Henricus VIII in cathedralem evexit, eiusque vicinia civitatis titulo cohonestavit, quamquam episcopalis sedes circa an. MDL suppressa est, decemque post annos Elisabeth in collegialem ecclesiam convertit.

Templum Gothorum stilum praefert venustum, symmetrum, elegantem, ad occidentem versus praesertim. Sed eius attrahendi vim non in architectura tantum atque in artis praeclaris operibus per templum passim diffusis plerique inveniunt, sed ex divino quodam afflata undique ex tot illustrium Anglorum memoria manante, qui illic diem resurrectionis expectant. En oculus herma rapitur, sub qua patriam inscriptionem legit: *Orare Ben Iohnson!* Huic proximum monumentum est Miltonii illius poetae nobilissimi; supraque, magnum numisma ex marmore Gray imaginem refert, qui suaviter recinere campestrum cupressum iterum iterumque videtur. Ibi quoque etiam nomina leguntur virorum, quos culti homines per universum orbem veneratione pro-

sequuntur: Dryden, Southey, Campbell, Thompson, Macaulay, Thackeray, Garrick, Grose, Sheridan, Dickens...

O locum! quo nullus profecto dignior quam ut

Westmonasteriensis Abbatiae ala, populi Anglorum poetarum continens.

fortissimi gravissimique populi gloria et potentia in ipso celebretur.

F.

COLLOQUIA LATINA ⁽¹⁾

Ascensus.

VINCENTIUS. — Iamne erumpere hoc licet mihi gaudium? Nunc pulchre, nunc bene est Vincentio; circumfluo laetitiae profecto! Quis me uno vivit hodie felicior? Quis fortunatior?

TIMOTHEUS. — Quid est quod sic gestis? Quae nam haec nova insolitaque voluptas?

V. — O Timothee, optima opportunitate advenisti. Hic me amoenitate amoena amoenus oneravit dies, maximas opimitates opiparasque obtulit mihi: laudem, lucrum, ludum, iocum, festivitates, ferias.

T. — Qui tandem, Vincenti? Aut qualis est ista fortuna, qua te fortunatissimum hodie evasisse gloriaris? Mihi enim consequutus quidpiam videris, quod et diu expetiveris et semper admiratus sis.

V. — Rem acu. Publicum et a magistro et his qui statis definitisque temporibus discipulorum progressus tentant - (examinatores vocamus) - sedulitatis et doctrinae auferre testimonium, quaero, numerarene debeam in bonis?

T. — Ac summis quidem atque amplissimis. Quantum coniicio, gradum studiorum altiorum ascendisti.

V. — Ascendi vero; quod mihi, parentibus famulaeque nostrae felix faustumque eveniat.

T. — Gratulor tibi honorem istum ex animo, et tua causa ego quoque incedo laetitia. Quotus eras?

V. — Non ausim dicere, ne tu arrogantius quam verius id a me dici interpretare.

T. — Audacter enuntia; nam mihi suspicionem mendacii aut ambitionis movere non potes.

V. — Tertius fui.

T. — Quot tecum ascenderunt?

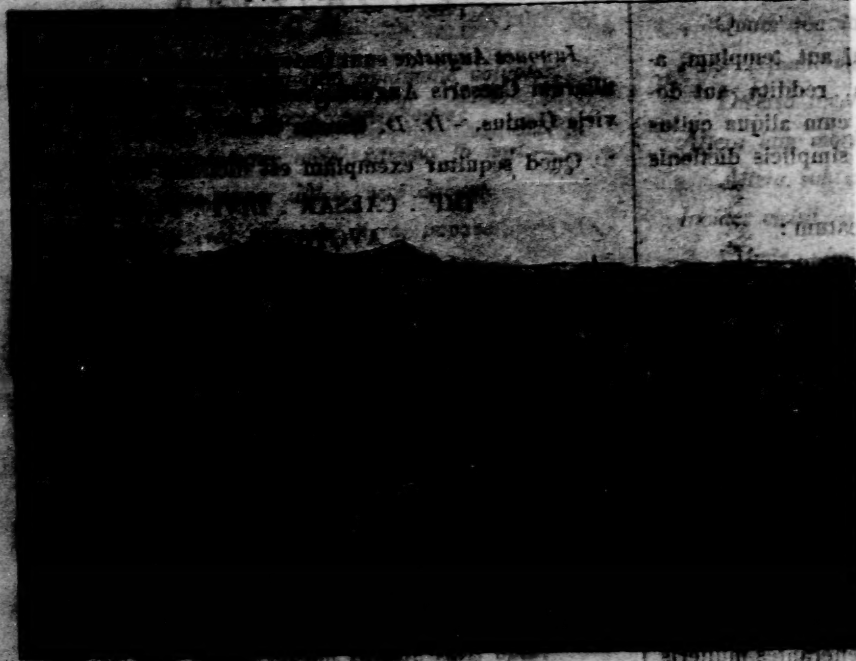
V. — Undequadraginta.

T. — Non leve argumentum eruditionis, inter

(1) Ex IACOBI PONTANI opere, cui titulus *Progymnasmata latinitatis* postea retractavit I. P.

A MEXICO AD ANGLIAM

A Mexico ad Angliam non breve certo iter; quod tamen hinc postremis diebus citissimo mentis cursu non parvi explevimus, oppositos qui age-

bantur eventus ex clavis recolentes: illic enim civile bellum perducitur ut, praeside toties electo et confirmato ad munus abdicandum coacto, novus infirmus rei publicae sufficiatur; hic sollemnibus feris solidissimum quod nunc habetur in orbe imperium, civium omnium participatione et consensu, regem coronando validius confirmetur.

Haec quidem vel otiter consideranti, non parvi momenti neque ipsa maculata vacuas erga latinas Americae gentis cogitationes succurrunt, quae tamen praeteritis, de locis in quibus illa gesta sunt haec unica attingentes.

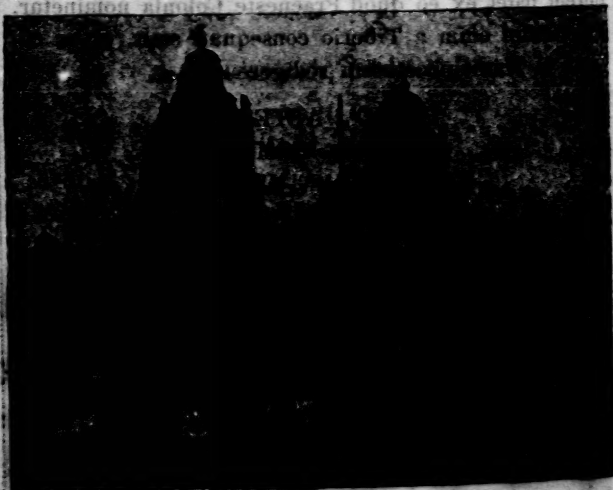
Mexicum urbs quasi centrum amoenissimae vallis altis montibus cinctae constituit, ubi ante an. MDXXII oppidum exstabat Tenvehtitlan, Anahuac imperii caput, quod Indi extruxerant, positae palationibus in lacu, pluribus incilibus interfuso. Regio enim lacubus abundat, quorum sex ex campensis urbis turribus conspiciuntur solis radiis resplendentes, at civitatem simul minitantes una cum magis vulcanis Popocatepelt atque Itzacchiuatt, qui ad circum orbem desinentem assurgunt. Ferdinandas Cortez, Indicis profligatis, Tenvehtitlan oppidum solo aequavit; deinde, canalibus ipsoque lacu abdicatis, nova urbs condi coepta cum cathedralibus suis aedibus, quarum angularis, quem

dicunt, lapis eo loco an. MDLXXIII positus est, ubi quondam Aztecorum fanum erat, ab Ibericis destructum.

Novum hoc templum sumptuosissimum factum est ex marmore. In longitudinem metr. centum et quadraginta patet; turre in altitudinem septuaginta: in eo Iberici legatorum, vices regum fungentium, ipsiusque Augustini Iturbide, primi Mexicanorum imperatoris, exuviae compositae sunt, praesertim circa maius altare, quod totius orbis ditissimum putatur, licet variis occasionibus plures thesauri ablati inde atque aversi sint.

Notabiles quoque magnitudine sua aedes, quas nationales nuncupant in «foro maiore» abhinc saecula duo et ultra positae, ubi musea, publica officia et gubernii sedes. In eodem palatio breve sui regni vitam una cum Carolina uxore vixit Maximilianus, infelix ea victima chimaerici somnii Gallici illius Napoleonis nomine tertii, qui. At ne revertamur in aegritudinem; Londinum urbem exsultantem petamus.

Westmonasteriensis abbatia, in qua Georgius, Anglorum Caesar ordine V, corona die elapsi

Mexico urbis cathedralis templum (Prospectus exterior).

mensis XXII est redimitus summique imperii signa formaliter accepit, tamquam simplex «prioratus» circa annum DCIV, a Seberto, Saxonum rege, constituta, et ab Offa an. DCCLXXXV erecta, a Gulielmo, cui Domitoris cognomen, tamquam locus regibus

In agro Martis, dicitur qui veteris,
 Erat planities lata nuperius.
 Hæc palaestram municipium condidit,
 Ubi tot iuvenum certabant millia,
 Agant et omnes libere ex ingenio.
 Loco nomen datum latine *Stadium*.
 Illuc se laetantes certatim conferunt.
 At at ferunt universi dum ad sidera
 Cives et advenas certantes in agmine,
 Et omnes omnium virtutem celebrant,
 Adest quæ nullis exoptatur precibus,
 Quin imo totis propulsata viribus,
 Una spes omnes quæ fefellit omnium.
 Fuit nam cunctis deprecata pluvia
 In ipso magna palaestrae initio!
 Novum tunc certamen, signum sollertiae.
 Venit dum pluviae vis magna caelitus,
 Volant et iuvenes confuse longius,
 Turbantur omnes ordines de subito.
 Vero certamen? primum differtur, postea
 Frequentis causa pluviae dissolvitur!
 Dolor qui invenum, civium et hospitem!
 Res pulcra initio quam tristis exitu!....

SUBALPINUS.

ACTA PONTIFICIA

Litterae Apostolicae ad Pontificii Instituti Biblici praesidem et doctores de studiorum cursu in eodem Instituto confirmando ac provehendo.

Dilecti Filii, salutem ed apostolicam benedictionem. — Iucunda sane ad recolendum Pontificii Instituti Biblici cum primordia, tum incrementa. Vix enim providentia Nostra conditum, divino munere beneficioque, ita auctu pene quotidiano celerique adolevit, ut opus pene umbratile angustique circumscriptum finibus, celebritate refertissimum omnique eruditionis ac doctrinis adiumento egregie instructum studiorum biblicorum domicilium brevi effectum sit. Hinc etiam feliciter factum ut frequentiae delectorum undique adolescentium qui Romam conveniunt «divinorum eloquiorum scientia singulares evasuri» impares iam priores aedes effectae, Apostolicae Sedis cura, ampliores commodioresque fuerint attributae. Parem vero celebrantium numero sese probare conspicimus laetabilium fructuum copiam, quam omnium vestrum ingenium ac navitas auditorumque diligentia hucusque peperere. Quae quidem initia atque incrementa, auspicia rerum secunda, et praestantissimo Dei auxilio tribuimus, et vobis omnibus, Dilecti Filii, quorum perspecta Nobis est doctrinae sollertiaeque laus, ex animo gratulamur.

Providentiae vero Nostrae, hunc etiam volumus esse fructum, nova quaedam legum statuta quibus

exhibendorum quotannis doctrinae speciminum ratio multo salubrior eveniat. Perspicuum quippe est quantum sollemnibus huiusmodi experimentis insit momenti ad acuendum in magistris, in discipulis, hinc docendi, inde addiscendi ardorem, et ad quae sitas utilitates ex optimis praelectionibus prouiore alveo derivandas.

Volumus igitur in primis ut Instituti Nostri alumni atque auditores, ad unum omnes, singulis annis ordinaria doctrinae pericula facere teneantur. Vix enim est qui ignoret longe facilius inde exploratum iri in moderatoribus quidem alumnorum et auditorum quisque ex emenso studiorum cursu perceperit fructus, alumnis vero atque auditoribus, cui ferendo oneri eorum valeant humeri, et num edita hactenus diligentia acrioribus in posterum indigeat incitamentis.

Quo vero largiora ex periculis huiusmodi commoda proveniant, ordinarius studiorum cursus in Instituto tria doctrinae specimina, extremo quoque anno edenda, complectetur. Horum primum ad ea sese extendet doctrinae capita, quibus scientiae biblicae libamenta ac philologicae institutiones continentur, quaeque argumenta fere praebebunt rerum primo anno tradendarum.

Alterum in iis versabitur rerum momentis, quibus, secundo anno, auditoribus atque alumnis plenior suppetet sacrae doctrinae haustus: tractationem, dicimus, disciplinarum quae in subsidium sunt graviorum studiorum, et praesertim alicuius sacri textus partis interpretationem. Horum ope compertum fiat num alumni atque auditores ii sint qui valeant, cum spe felicitis exitus, integrum absolvere studiorum cursum atque optatam tandem contingere metam.

Exacto demum tertio anno, postremo experimento, quod interpretationem alterius partis sacri textus ac res ultimo hoc anno traditas complectetur, alumnorum atque auditorum doctrina ita periclitabitur, ut liquido appareat eosdem animum biblicis disciplinis satis excoluisse, et pares se probare proposito assequendo quod Instituto in litteris Apostolicis «Vinea electa» praestituimus.

Quo denique omnibus ac praesertim ecclesiasticis superioribus, de studiorum curriculo ab alumnis atque auditoribus in Instituto peracto, de periclitata cum laude doctrina, authenticum praesto sit documentum, id quoque decernimus, ut, scilicet, Instituti praeses, rite suffragantibus doctoribus singulis disciplinis tradendis, alumnis atque auditoribus de comprobata experimento doctrina testimoniales litteras tradat, in forma diplomatis exarandas, quarum tamen argumentum, seu oratio, erit iudicio Nostro rata habenda.

Auspex divinorum munerum Nostraeque benevolentiae testis Apostolica sit Benedictio quam vo-

tot tam prope ad primam palmam accessisse! Quis vester signifer et coryphaeus erat?

V. — Longinulus ille noster.

T. — Secundus?

V. — Frustra nomen, quandoquidem non

Præstant ingenium sortitus est ille ado-

— Præstantissimum. Stupore complebat
examinari; ita prompte ac recte respon-
dit singula; acciebatque ab iis
laudibus. Quoties me illius loco esse
vidi, quod veritatis haberet, quam
illius magister narrabat invenisse
illius pueri animam
in ista corpore vel
præstante
curam,
per otiosam vires,
scriptando,
Allegando
superatos
Erat sum-

raber cupiditati.

T. — Arbitror parentes tuos expectare huius
felicis tue felicitatis.

V. — Hinc domum recta propero. Domesticos
enim omnes lætitiā ingentem mea gloria agita-
turam divinat animus... Et præmia dabunt læta
nuntiāti!... Vale.

T. — Vale; sed quid ais?

V. — Quid vis?

T. — Nempe otium a litteris est hodie?

V. — Fugit te ratio. Madidusne an siccus es,
qui lac me interrogas?

T. — Tamen nihil obest.

EX ITALIS URBIBUS

De illis gymnasiis Augustae Taurinorum.

Græce doctæ iuventus

Gymnasiis adest, studiisque igneo palaestra.

LOCANUS.

Quod olim celebri Lucanus dixerat

Carmino, laudans Graiorum fortitudinem,

Rebatam gloriam in ludis Olympiae,

Foret, lectores, repetendum penitus.

Enim sic patriam defensuri alacres

Prius ferebant palmas in certamine,

Dein latari fortiter cum Perside.

Erat Augustae Taurinorum proxime

Alit quot iuvenes colit Italia,

Daturi specimen palaestrae gymnatis.

Adest et parva Parisiorum phalanx,

Adest Lugduni cum Gratianopoli,

Amice certant de virtute corporis

Alacritate, gratiasque motibus,

Læti cum nostris, nulla sed invidia

Adest et tenax Helvetiorum cohors,

Suas qui virtutes exprimunt en oculis.

Habent suam cuncti musicam cum tympanis.

Suosque Belgae miserant et filios,

Gerunt virtutem nam parentum fulgidam,

Ut olim Caesar pugnasse tradidit.

En adsant tandem iuvenes Italiae!

Incedunt primi Taurinenses alacres,

Longos qui passi sunt labores impigri

Suorum patrum dum virtutem celebrent.

Movent ut arte, currunt ut composite,

Per urbem nobilem, quam laudare sentiunt,

Ferentes gloriam securi, taciti!

En Urbs Pontificis narrat quæ Maximi

Ampli Alexandri cognomento tertii,

Cum Fridericum pressit, fuis copias,

Palea tunc tecta, defensa vi civium,

Hinc copiosa abundat rebus et opibus.

Quæ ad feram Mediolanum laudibus,

Quæ omnes misit dissitis ex urbibus,

Eam provinciae nominant quæ caput?

Ut acres, fortes, fulgidoque lumine,

In urbe incedunt magna Taurinensium!

Suos ferre ut videntur in certamine.

Manus quæ circum plausus et voces volant,

Gratus et laudant, laudant exercitia!

En Brixiae fortes adsunt iuvenuli,

Ferunt qui matris in vultu imaginem!

Cremona insignis æmulator atavos.

Verona, Dantis celebris hospitio,

Sua arce pellit hostes ex Italia.

Superbos mittunt iuvenes exercitus

Labore duro remotæ Venetiae.

Adest iuventus et Florentiae decus,

Pisaram, Lucae, Mutinae, Bononiae,

Et ipse Roma dicitur quæ gentium

Caput, ne desit culmen inter Italos.

Suis parati magnis exercitiis

Adsunt Neapoli nati et Siciliae,

Ferentes magnum decus in præcordis

Mori simul pati pulchre pro patria.

Ad hoc et agmen puellarum pulchrius

Meo quas perperam misit iudicio

Magistra gentium leviter Lutetia,

Misit Lugdunum! Taurinensium gravitas

Tulit quod aegre, signat quod silentio!

Puellas laudo clausas inter moenia

Bonas procurat artes quæ domesticas,

Sub ipsa matris lege cum custodia.

VI. — Quivis typographus, accedente consensu et approbatione respectivi Ordinarii, editiones iuxta typicas, quae nempe adamussim praedictis editionibus typicis respondeant, excudere potest.

VII. — Revmi. locorum Ordinarii, diligenti rerumque liturgicarum perito constituto revisore, qui videat an praefatae editiones plane cum typicis concordent, talem concordantiam declarent et *imprimatur* apponant.

VIII. — Quoad editiones Missarum aut Officiorum alicuius dioecesis propriorum, de quibus editio typica non exstat, si in ipsa dioecesi cudendae sint, revmi. locorum Ordinarii concordantiam cum originalibus declarent et *imprimatur* apponant. Quoad vero editiones Propriorum tum alienae dioecesis, tum Ordinum Regularium seu Congregationum, revmi. locorum Ordinarii, quorum iurisdictioni typographi subiacent, *imprimatur* apponant; postquam vel Ordinarius dioecesis, vel Superior Ordinis seu Congregationis, ad quos praedicta Officia seu Propria pertinent, de harum editionum concordantia cum originalibus a S. Rituum Congregatione approbatis Rescriptum, quod pariter edendum est, sibi remiserint.

IX. — Inter libros Sacram spectantes Liturgiam, ad effectum praesentis decreti, sequentes praecipue adnumerandi sunt:

a) Breviarium Romanum	} eorumque excerpta.
b) Missale Romanum	
c) Rituale Romanum	
d) Pontificale Romanum	
e) Martyrologium Romanum	
f) Cereemoniale Episcoporum	
g) Propria tum Officiorum, tum Missarum alicuius dioecesis, Ordinis, seu Congregationis Religiosae.	
h) Memoriale Rituum Benedicti Papae XIII. pro minoribus Ecclesiis.	
i) Instructio Clementina pro expositione SSmi. Sacramenti.	
j) Collectio decretorum S. Rituum Congregationis.	
- (Ex decr. d. xvii mens. Mali MCMXI).

DIARIUM VATICANUM

(Mense Iunio MCMXI).

Coram SSmo. admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos Antistites aliosque viros, qui sui quisque muneris gratia Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Bernardus Blumenstihl, Comes; De Leiningen, Comes; Marcus Borghese, Princeps Urbanus, eiusque familia; Boncompagni, Princeps de Plumbino; Otho De Ritter de Gruenstein, dynasta, legatus extraordinarius atque administer cum omni potestate Bavarici regni apud Apostolicam Sedem; Xystus e Principibus Borbone-Parma, cuius sorori Isabellae Pontifex Confirmationis Sacramentum administrat;

Ioannes Schönburg-Hartenstein, legatus extraordinarius cum omni potestate Austrorum Hungarorumque apud Apostolicam Sedem eiusque uxor; Philippus Lancellotti, Princeps Urbanus.

Pontificiae electiones.

— Emus. et Rmus. vir Franciscus de Paula Card. Cassetta, Episcopus Sabinorum, S. Congregationis Studiorum, loco Purpurati Patris Beniamini Caviechioni, vita functi, Praefectus renunciatur.

— Emus. et Rmus. vir Benedictus Card. Lorenzelli « Protector » dicitur Pontificiae Academiae Theologicae.

— Exemus. vir Iannarius Granito Pignatelli de Belmonte, archiepiscopus Edessen., Pontificiae extraordinariae legationi praeficitur, quae sollemnibus coronationis Georgii V, Anglorum regis intersit.

— Rr. pp. Philippus Maroto e Congregatione Filiorum Immaculati Cordis Mariae, et Antonius Velardi e Congregatione Missionariorum Pretiosi Sanguinis D. N. I. C. inter Iudices seu Consultores S. Congregationis Concilii referuntur.

— R. p. d. Ioannes Garigliano, vicarius generalis Aquilanus, episcopus Nuscan., et r. p. d. Michael O' Doherty, rector collegii Hibernici in urbe Salamanca, episcopus nuper erectae dioecesis Zamboangen. in insulis Philippinis nominantur.

Varia.

— Die ii mensis Iunii SS. D. N. Pius PP. X septuagesimum sextum aetatis annum fauste ac feliciter explet.

— d. xxvi ab Emo. Dno. Raphaelo Merry Del Val, Cardinali a Secretis Status, Sacramque Apostolicarum aedium Praefecto, Pontifici offertur exemplar numismatis in memoriam octavi anni Pontificatus eius, his diebus cuat. Ab uno latere SSmi. imago exstat; ab altero vero Astronomiae figura cum inscriptione: AMPLIOREM . IN . HORTIS . VAT . MIHI . SEDEN . ADORNAVIT. — Pontifex enim speculatoriam Vaticanam turrim novis recens instrumentis munificentissime ditavit, ad eadem photographice exprimenda.

ANNALES

Mauritaniae res.

Mauritaniae res primas adhuc in civilibus totius orbis eventibus tenent, quamquam in melius proxima tempestate verterunt. Molnier enim, Gallicus chiliarca, bene concepta decursione, licet non sine aliqua suorum clade, Mequinez urbe tandem potitus est, rebellionis centro, Mulai-Zin spe capiundi Mauritani imperii sic frustratus; dum Toutée, militum praefectus, non interrupto itinere Mulujae territorium omne submittit. Restant equidem nonnullae tribus in armis, sed verisimile videtur fore ut brevi et ipsae frangantur, ita ut reliquum id unum sit Gallis, per aliquod tempus excubare, donec favillae quae sub cineribus ali possint, extinctae prorsus fuerint.

Tacere nolumus Hispaniam inter et Galliam difficultates, per diaria praecipue, fuisse etiam agitata, accusantibus Gallis quod Hispani, suis pro-

bie, Dilecti Filii, iisque omnibus qui ductu et auspicio vestro ad optima studia nituntur, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die XXII Martii MCMXI, Pontificatus Nostri anno octavo.

PIUS PP. X.

IN SACRIS CONGREGATIONIBUS ROMANIS

SENTENTIAE NOVISSIMAE SELECTAE

De Congregatione Indulgentiarum.

Per decretum huius S. Congregationis d. vi mens. Martii in indice librorum prohibitorum relata sunt opera quae sequuntur:

Dr. *Robert Kuhn*. Ein Appel an deutsche Priester von Clerical Germanica. Augsburg 1910.

Dr. W. KÖCHER und Dr. O. WICKER, *Religionswissenschaftliche Vorträge Dritte Reihe: Katholizismus und Christentum*. I. 1. 2. Aufl. Rottenburg 1910.

AUGUST HUMBERT, *Les origines de la Théologie moderne* — I. La Renaissance de l'antiquité chrétienne (1450-1521). Paris 1910.

OTTO KARL PROHASZKA, *As intellektualismus tálhaj*. Budapest 1910.

— *For Magyarok* (in *Egyházi Közlöny*, Dec. 1910).

— *Modern Katholizismus*. Budapest 1907.

De Congregatione S. Officii (Sectio de Indulgentiis).

De Indulgentia, quam vocant PORTIUNCULAE.

RR. ac RR. DD. Cardinales Inquisitores Generales in plenario conventu habito feria IV die 24 mens. Maii MCMXI, generali Decreto, usque ad novam dispositionem valituro, de Indulgentia, quam vocant Portiunculae, haec statuendo conserunt:

I. — Quae et singulae tam pro fidelibus in saeculo viventibus quam pro piis communitatibus antea a S. Sede actas et iam nunc expiratas vel in posterum expiraturas de Portiunculae Indulgentia concessionem prorogatas habeantur sine die, firmis, quoad cetera, clausulis et conditionibus praecedentis Indulti, habitaque ratione, quoad utile acrius visitationibus peragenda tempus, novissimi huius eiusdem Supremae Sacrae Congregationis Decreti diei XXVI Ianuarii anni currentis (1).

II. — Quod ad novas concessionem tam pro fidelibus in saeculo viventibus quam pro piis communitatibus providendum pariter sine die committitur respectiva Ordinaria cum facultatibus necessariis et opportunis, salvo tamen clausulis et conditionibus *Motu Proprio* diei XI Iunii anni elapsi praescriptis (2).

(1) Off. Vox Urbis an. XIV, num. V, pag. 75.

(2) Off. Vox Urbis an. XIV, num. VII, pag. 104.

III. — Itidem, demum, respectivis Ordinariis prorogatur sine die facultas, praefato *Motu Proprio* superiore anno eisdem concessa, statuendi ad supradictam Indulgentiam lucranda, loco diei secundae Augusti, Dominicam proximam insequentem, servatis clausulis et conditionibus ibidem apposis.

Ex Congregatione Rituum.

Dubia circa organi sonitum ad adjuvandum cantum Gregorianum et formulam Benedictionis Apostolicae impertiendae in fine concionum.

I. — An hodiernus usus cantum Gregorianum adjuvandi organo sustineri possit? — *Resp.* Affirmative, exceptis tantummodo iis Officiis ac Missarum partibus, quae, iuxta liturgicas nunc vigentes leges, sine comitantibus organo debeant penitus decantari.

II. — Quatenus affirmative, an etiam in Officiis et Missis, in quibus sonus organi prohibetur, liceat organum adhibere solummodo ad associandum et sustinendum cantum, silente organo quum silet cantus? — *Resp.* Affirmative in casu necessitatis.

III. — Quibusdam in Brevibus, quibus fit sacerdotibus potestas, in fine concionum, benedictionem cum Indulgentiae plenariae favore, populo impertiendi, edicitur id fieri debere cum Crucifixo, iuxta ritum formulamque praescriptam; nunc quaeritur quanam sint hi ritus et formula adhibendi? — *Resp.* Unicum signum crucis cum Crucifixo, adhibita formula: «Benedictio Dei Omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, descendat super vos, et maneat semper». R. Amen.

(Ex decr. d. XI mens. Maii MCMXI).

De editionibus librorum Sacram Liturgiam spectantium.

I. — Editiones librorum Sacram Liturgiam spectantium, sive Ritus et Preces in Sacris Functionibus peragendis contineant, sive Sacras Caeremonias praedictos Ritus Precesque comitantes praescribant, sive S. Rituum Congregationis decreta in unum collecta referant, sunt vel *typicae*, vel iuxta *typicas*.

II. — Editiones *typicae* exendere tantum possunt vel Pontificia Typographia Vaticana, vel alii Typographi Pontificii, qui a S. Rituum Congregatione veniam obtinuerint.

III. — Singula editionis *typicae* folia revisioni S. Rituum Congregationis submittentur, quae seu Commissionis Liturgicae, seu Commissionis de Musica et Cantu Sacro, iuxta opportunitatem, sententiam exquiret.

IV. — Quaevis *typica* editio approbationis subest decretum, talem editionem esse *typicam* declarans, simulque omnibus editoribus praescribens, ut praedictae editioni *typicae* futuras editiones omnino conformentur.

V. — Editores, aliqua editione *typica* completa, duo exemplaria S. Rituum Congregationi tradant, in archivio ipsius S. Congregationis maxima cura et studio conservanda.

gius V eiusque uxor Anglici imperii reges sollemni ritu coronantur.

— d. XXIV Madriti Eucharistici conventus « internationalis » initium fit, praeside Purpurato Patre Gregorio Maria Aguirre y García, archiepiscopo Toletano et Indiarum Occidentalium Patriarcha, a Pontifice ad hoc munus specialiter delegato.

— d. XXV Moncalieri in oppido ad Augustam Taurinorum, quo iamdiu recesserat, sanctissime, uti vixit, quiescit in Domino, Clothildes e Sabaudica gente, Victorii Emanuelis II, Italiae regis, filia, Hieronymi Napoleonis Bonaparte principis vidua. Nata erat Augustae Taurinorum die II mens. Martii MDCCCXLIII.

— d. XXVI Copenaghen, in Danorum urbe capite, sextum supra septuagesimum aetatis annum agens, vita fungitur Bergs:e doctor, scriptor apud suos valde celebratus.

— d. XXVII Valparaiso ex urbe nunciant, vehementissimi turbinis vi, Cilensis reipublicae litora vastata esse, magna cum incolarum et lacrimabili caede.

IOCI

Princeps artis canendi studiosus et Procurator eius.

— Vidistine heri molossum a me nuper emptum?

— Quidni? illo vigilias agente, te a furibus tutum in posterum fore, equidem censeo.

— Undenam id tam cito cognovisti?

— Meo periculo, non alieno: in me enim aedes tuas ingressurum tanto impetu, quum fremeret, invasit, ut aegre a cruribus prohibuerim fuisse non semel in caput incusso opeque f'li tui natu minui, a quo tandem absteritus est et catenis devinctus.

— Ergo canis meus narium sagacitate me longissime praestat.

— Voce non item, quae ipsi gravis est persimilis tuae; itaque sive haubetur molossum per aedes sive Princeps canat, duo haec, auribus audientium idem sonare, nullo discrimine, videntur.

Hircanus senex de via inclamabat praetereuntibus, ut coeco sibi pauperrimo aliquid stipis largirentur. Puellus, qui eum perductabat, interrogatus quam pridem homo miserimus lumina amisisset, sic, rem, uti se haberet, aperuit: — « Annus est, quum avus hic meus quotidie capitur oculis, a mane nimirum adultiore ad horam tertiam a meridie. Haec autem calamitas interdum eo productior est, quo frequentiores incolae et advenae obeunt urbem, di-bus praesertim nu. dinariis ».

Tatius convenit Berillum, cui dixit se pecuniam mutuum flagitare; si infecta re coactus esset redire, nihil reliqui fore, nisi ut mortem sibi conscriberet. Berillus, qui haud ita quaestuosum munere fungeretur, orantem ab se dimisit conceptissimis hisce verbis: — « Si praestitero quod petis, idem mihi supererit agendum ».

TITUS CURZIUS.

SOCIIS ET LECTORIBUS MONITUM

Uti in superiore numero IV ediximus, apud Moderatorem nostrum venales depositae sunt aliquot *numismatum collectiones*, eorum scilicet quae, gesta Romanorum Pontificum referentia, quotannis in festo Apostolorum Petri et Pauli cudi solent.

Huiusmodi sunt numismata aenea omnia de Leone XIII et Pio X; argentea numismata pariter omnia de Pio X, et ab anno XIII ad XXVI inclusive de pontificatu Leonis XIII.

Sunt insuper de Pio IX, Leone XIII et Pio X plura alia, ad unum vel ad alium eorum Pontificatus annum spectantia.

Occasio praebetur nedum rara, unica si quis aliquod vel omnia emere cupiat.

AENIGMATA

I.

Assolet anterior semper deposcere causas;

Utilis atque alter, vel lutulentus, erit.

Si caput inde mihi, lector, tu demere velles,

Exoritur facies horrida quadrupedis.

Denique si dira et segni cruciare podagra.

Nequidquam tentes; non tibi totus erit.

II.

Graeci me clipeum; colubrum dixere Latini.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad Doctorem IOSEPHUM PORNARI, Commentarii moderatorem (Roma, via del Governo Vecchio, 96) miserint intra menses duos, unus sortitus, gratis accipiet opus, cui titulus:

HERMANN KRUEKOPF

QUAESTIONES SOPHOCLEAE.

Aenigmata an. XIV, n. IV proposita his respondent:

1) Malum; 2) Facies

Ea rite soluta miserunt:

I. M. Meunier, Corbiniaco. — A. Renevey, Estavay-le-Lac. — Ioan. Biava, Bergamo. — Petrus Tergestinus. — Alb. Kain, Dublino. — Alb. Perraud, Lutetia Parisiorum. — R. Richi, Tralano. — F. Ortis, Nola. — Alb. Cateau, Lugdunum. — A. Bounin, Aurelianum. — Hern. Forget, Nicaea ad Varum. — F. Guerra, Alcio. — F. Arzori, St. Pini, Modiolano. — Ad. Koslowski, Patricovia. — Iac. Menendez, Madriti. — F. X. M., Drapano. — Fr. Xav. Ghion, Ostunio. — Paulinus a S. Iosepho, Barcinone. — Rich. Müller, Berolino. — Eug. Ricci, Florentia. — St. Lowinski, Zerkow. — F. Correa, Emerita. — I. Martins, Philadelphia. — F. Clohi, Papi. — Rich. Brondel, Brugis. — F. Wawer, Marianopoli. — Georg. Archambeault, Quebec. — P. Prade, Vindobona. — Lud. Dubois, Massilia. — Frid. Horwath, Vindobona. — Lud. Goux, Biturica. — Vine. Starace; Alex. Platauro, Neopoli. — Barth. Ferraris, Augusta Taurinorum. — Iac. Costa, Dunio. — Eug. Dolmar, Neo-Eboraco.

Sortitus est praemium:

PETRUS PRADO,

ad quem missum est opus, cui titulus:

IOANNIS STROPPA

INSCRIPTIONES

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus

ROMAE — Ex officina Societatis Editricis Romanae.

gressuibus ad Tetuan urbem, Algesirensis foedus violarent.

Discrimen vero facile sopitum, apertis Canalejas administris verbis ad publici coetus legatos habitis, factas expeditiones eo tantum tendere, ut Hispanica negotia, intenta satis, tutarentur, nedum cuiusquam finium explicationis desiderium affectarent.

Albanensis seditio.

Albanensis, contra, seditio acrius perducitur; quam ex improvise nuntiatur Turcarum imperator ad Balkanos montes esse profectus, ut non tam auctoritate sua, quam clementia rebelles populos vinceret. Visum est enim ei - ita saltem dictitant - si non amplissime veniae et quarundam concessio- num, de petitis iuribus praesertim, nuntius feret, haurire ut Albanenses, quorum pars maxima bona fide et patriae caritate indubie ad decertandum movebatur, ab armis recederent. Quidquid fuerit, certe, Mollissima cum Turcarum cohortibus adhuc pugnant, Albanenses ex hoc multati in patriam ter- ram non redeunt, et, quod gravius est, Albanen- sium proceres plerique obsequii sui in testimonium Consilium consilium renunt. Suntne haec diffi- dentiae signa? Sunt despectionis, firmaeque vo- luntatis optatum finem per vim consequendi? Even- tus, qui futuri erant indicant.

PUBLICI PER ORBEM COETUS legibus ferendis

In Ambra nova comitia in detrimentum factionis quae « Constitutionum socialium » vulgo appel- latur, concesserunt. Inde profecto Bienerti admi- nistrorum praesidis eiusque collegarum a mun- ribus suis abdicatio.

In Senae administrorum collegio a munere re- cedente ob scholarum legis ref. mationes acriter impugnatas, novum suffectum, praeside Bracque- villa, iam ferriviarum regimini praefecto.

In Augusta optimatum coetus legem ratam ha- buit, qua cadavera cremandi facultas singulis ci- vibus conceditur.

In Senae publici coetus sessiones resumptae. In Senae Monis eiusque collegae ab administ- rum munere recesserunt. Caillaux novo collegio praepositus.

In Senae « constituentis » coetus laboribus ab- solutis, « legiferi » coetus sessiones inchoatae.

In Senae vectigal quod « consumptionis » vulgo dicitur abolitum, novaeque expensae pro exercitu atque classi inductae.

In Italia lex monopolium civitatis constituens circa vitam parsimonia defendendam vehementer disceptatur.

In Lusitania « constituens » coetus congregatus, qui regis eiusque gentis exilium sanxit et popu- larem gubernii formam.

PER ORBEM

Die I mens. Iunii MCMXI Garros aviator, Lutetia Parisiorum profectus, Romam et ipse feliciter ap- pellit.

— d. II, Bonearensi in urbe, Petri Mascagni musicum opus, cui titulus *Isabeau*, magno plausu primum agitur.

— d. III Frey aviator Galliae ex urbe capite tertius Romam per aërem pervenit.

— d. IV, Romae, monumentum Victorio Emma- nueli II regi, Italicorum collata stipe erectum, so- lemni ter dicatur.

— d. VIII Raimundus Marra, Romanus aviator, non longe ab Urbano aërodromo dum experimenta agit, improvise ventis impetu aequilibrato amissa, in terram delicitur et vita misere privatur.

— d. X Romae novum ad gymnicos ludos sta- dium aperitur.

— d. XII Frey ille, quem aëronavi sua Parisiis profectum Romam petiisse supra diximus, iter hinc ad Augustam Taurinorum pertentans, ad Ciminis montes nebulis circumdatus, in silvis implicatur ac tam gravia vulnera patitur, ut ad mortem prope adducatur.

— d. XIII exuviae Italicorum ducum Lamar- mora et Montecchio, qui an. MDCCCLV Italicæ le- gioni praeerant Gallis auxilium ferenti in Taurica Chersoneso, ibique occubuerunt, Sebastopoli ubi reconditae fuerant effossae, patriae restituntur.

— d. XVII Baguè, Gallicus aviator, Nicæam ad Varum profectus, in mari deperditur, nullaue dein- cept de eo notitia haberi potest.

— d. XVIII novae aëronauticorum victimae lu- gentur Lamartin, Sandron et Princeteau, tribunus militum.

— d. XIX atrae procellae Cathelaunios campos, Pontum Euxinum, Italicamque regionem Tarvisi- nam pessumdant.

— d. XX incendium in Belgica abbatis de la Chambre exortum, museo rerum et scriptorum inibi exstanti graviter officit.

— d. XXII adstantibus universi orbis legati, in Westmonasteriensi abbatis ad Londinum, Geor-

SOCIETAS EDITRIX ROMANA

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

praeter Officium nuntiorum et publicae rerum praedicationis, tum
per Italiam omnem, tum apud exterarum gentes, quo facilius satisfaceret
pluribus et Diurnorum suorum, et VOCIS URBIS commentarii sociis et
lectoribus requirentibus consultationes, consilia, explanationes, sollici-
tationes apud forenses aut civiles magistratus, aptum quoque recens
instituit

OFFICIUM CONSULTORUM ET PATROCINII,

quod eximiis iuris peritis concedit.

Huiusmodi officii peculiare munus imprimis datum est, ea apud
Curias quaslibet et publicas administrationes procurandi, quae in com-
modum Sacerdotum in eorumque iurium omnium tutelam cedere maxime
possint, uti parochialium congruarum supplementa, cultualium expensa-
rum solutionem, regalium placitorum expeditionem, reddituum conver-
sionem, potestatem hereditatum vel aliarum liberalitatum excipiendarum,
docendi facultatem, etc.

PRO OMNIBUS

DILIGENTIA IN OPERE - TEMPERANTIA IN PRETIO

EUPLIUS

(8)

Actio dramatica a I. B. Francesia versibus senariis exarata.

MAXIMUS.

Etasque subito a nobis aufugium,
 Quosque libros tradidisse publicis,
 Ego non metui in Christianos. Satanas
 Haud potest ipse moliri nos perdere.
 Quae trepidatio stat! Quae confusio!
 Quos viros sume, vel ipsos, vel amplius,
 Quos necessarios credis facinori!
 Perat hic litteras, Volusium terreat
 Et ne disturbet nostras insidias.
 Est et molestus; venenans, gaudens
 Quos per liberos perfectos reddere.

CALPURNIUS.

Quis hic intro, ne cui suspicio
 Accidat? Necesse nostri, quantum reprobos
 Valge nos aestimat turpis opinio!
 Red admodum fatis, (tunc)!

MAXIMUS.

Sic te Dii sospitent!
 Ipsi nos custodierunt servent incolunt. (Ponit incensum,
 Caesarem constituitque reoriturus, introeuntes).

SCENA III.

Quis, qui exiit ex ostio?

CYRUS.

Ad tempus cepi, parati, vos denique!
 Sin' ista gratias Deo quam maximas,
 Vires qui necet perditos hos merito!
 Quos suba infestis, quosque fallacibus
 (Dei) vultu, (de) vultu, (de) vultu, (de) vultu,
 Deosque vultu, et vultu, (de) vultu, (de) vultu.

Carnam Volusium punire quaerunt?
 Et Euplium nostrum virtute praeditum?
 Loram, artem generat fastidium,
 Ut fames acceptus lacrimas elicit.

At vos, qui vultis Euplium perdere,
 Volusium nullo perdis artem,
 Perdam velocius, vel tantillus puer!
 Quid ergo primum? Prius an cogitem? (pausat
 secum ipse cogitans).

Ita, recte, probe! Rem patri aperiam,
 Eius requiram validum consilium,
 Et tunc tuniculis vertam tuniculos (exit).

SCENA IV.

OCRIS.

Max rem commisit perquam difficilem
 Illa molens, virgarum flagitium,
 Vocant quem Maximum, vocarem minimum!

• Dabis bina, dixit, Enplio vulnera, (imitatur vocem
 Maximi).

• Docet qui doctrinam, mendacem, perfidam,

• Et voluntati Caesaris contrariam.

• Fac prorsus vulnus siet ut mortiferum;

• Etamque multis percussum vulneribus

• Compones conditum citius in foveam!

• Tibique praemium dabo propositum.

Mihi quid autem mali fecit Euplius?

Si vafer est ille, ego sum vaferissimus.

In foveam eades, perversae, tu, prius.

Egonam dieor Ocris, praeceptis praecipitum,

Fui si ipsemet mortis causa sociis.

Viribus polleo, nervis et artibus....

At nunc cur Euplium mactare debeo?

Quis est? Mihi quid egit? Mihim? Nil, puta!

Eis? Quis scit? Illatas ipsis iniurias

Meo cur infu te gladio vindicem?

Multis sic usque, servitutem servio,

Et praeter propteregram sic vitam traham...

Misellus invideo vitam cellarii.

Magis cellarius quam macellarius!

Viderem potius vinum quam sanguinem....

Placet quidem bonum, magis si esset optimum,

Quod heri plurimis in cellis conditur.

Nulloque perperam dilutum sumine.

Scelus, falernum iugulare, maximum.

Hoc namque inuri vitio prosteor.

Quid hic moror? Miser! non audent nunc Ocris

Novam sua crimen manu committere!

Ad haec, si tandem liberer periculo,

Daturum, Bache! propitto sacrificium.

Quod? Libabo binas vel ternas testulas,

Quas, adjuvante te, furabor herulo.

At ostium crepuit... Hinc recto fugiam! (exit)

SCENA V.

FELIX deinde OCRIS rursus (?)

Audisse videor loquentem ante ostium,

Vix exeo, disparuit! Quis sit? Nescio.

At, at, fugientem cerno viram longius.

Sistit, me spernit manibus, currit iterum.

Vade, vade! in... Non dicam crucem amplius;

Crux ipsa venit salus nempe saeculo!

Iuvabit illum vocare nunc denique.

Stat, respicit, videt... Vocabo gentibus.

Veni, tibi dabo... (?) Novi nunc hominem,

Solet qui vino semper ingurgitarius.

Mens iecit puer timorem maximum,

Duos audisse colloqui cum diceret.

Hic ante ostium minantes in Euplium.

Quis autem scit an ipse cuncta resciat! (?)

Tun'es? Quo vadis, magna virgarum sega?

OCRIS.

Malis ita verbis sic me tu suscipis?

FELIX.

Nec amplius. Paucis te velim. Quid geris?

OCRIS.

Cur ista interrogas? Scis quid concedidit

Nuper ille furcifer pessimus Maximus?

(Ad proximum numerum).

(1) Ingressus aenum ipse loquens et huc et illuc circumspiciens.

(2) Signo vinum miscere exprimit.

(3) Ingressus Ocris.